1937 ий 6 ОКТЬАБРЬ № 72 (356) Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвээз коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган

ЙАЛЫШТЭ ИЗБИРАТЭЛЬНЭ ЗАКОН ПРОПАГАНДЫМ ШАРАШ

У избиратэльнэ законым умылтарымаш паша чыла вэрэат кумдан шарлэн. Фабриклаштэ, общэжитийлаштэ да жактлаштэ, чыла оласэ калык коклаштэ СССР Вэрховно Совэтыш сайлаш йамдылалтмаш кайэ. Ола почэш йалыштат избиратэльнэ законым тунэммаш кумдан шарлэн. Тыштэ шагал огыл талэ агитатор шамыч улыт, нуно колхозник-шамыч коклаштэ избиратэльнэ закон нэргэн пропагандым чарныдэ нангайат. Но тидэ паша йалыштэ альэ ола дэч эрэ пэнгэлан кодын шога.

Йалысэ шуко комсомол организацэ-шамыч агитационно пашам йӧршын огыт ыштэ. Избиратэльнэ закон дэн Сталинский Конституцийым пэш начар умылтарат. Садланак йалысэ молодьож СССР Вэрховно Совэтыш сайлымаш порйадкым ситыдымын шинча. Тэвэ Ронго район „Шэмэр марий“ колхоз пэлэнсэ комсомол организацэ у избиратэльнэ законым альат лончылэн огыл. Комсорг Пуртов Иван тидэ паша нэргэн шоналтэнат огыл.

Пэктубай район Кугэнэр йал совэтыштэ вич колхоз уло, но избиратэльнэ законым ик колхозыштат лончылымо огыл. Йалсовэт вуйлатышэ Шатунов С., Кугэнэр школышто туныктышо-шамыч Садовин дэн Соломин да избач Апаков Ф. у избиратэльнэ законым шкэштат огыт шинчэ. А йалыштэ тидэ пэш кугу докумэнтым умландарымаштэ туныктышо, избач-шамыч эн тӱнг вий лийшаш улыт.

У избиратэльнэ законым умылтарымаштэ пэш кугу роль колхозласэ комсомол организацэ-шамычлан пуалтын. Нуно ты пашам сайын шуктэн шогышт манын ВЛКСМ райком-шамыч дэч кэчэ йыда полыш кӱлэш.

ВЛКСМ Цэнтральнэ Комитэтын III Плэнумжо совэтыш у избиратэльнэ систэм почэш сайлымэ дэнэ пырльак колхозласэ комсомол организацэ-шамычым пэнгыдэмдаш обком, крайком, нацрэспубликласэ ВЛКСМ ЦК-шамычым обйазатлыш. Тидэ плэнум пунчалым шуко райком-шамыч, тугак обком альэ йӧршэш ситыдымын илышыш пуртэн шогат. Колхозласэ комсомол организацэ-шамычлан полыш шагал.

Йалысэ избиратэльнэ участкэ-шамыч оласэ дэч тыгыдырак лийыт. Йалыштэ избиратэльнэ законым массово тунэммашым организоватлаш шуко агитатор дэн пропагандист-шамычым ойраш да нуным йамдылаш кӱлэш. Чыла комсомолэц-шамычлан Сталинский Конституций дэн избиратэльнэ законым пэнгыдын шинчыман. Тылэч посна комсомолэц-шамыч агитатор дэн пропагандист рольым шкэ ӱмбакышт налын огыт кэрт. Комсомолэц-шамычлан колхозысо нэсойузно молодьожым шупшын избиратэльнэ закон тунэммэ кружокым почман. Кружокышто сайын тунэмын лэкмэ дэнэ вэлэ мэ избиратэльнэ кампаньэ эртымэ годым партийлан кугун полшэн кэртына. Тыгай кружоклан вуйлатышым муаш пэш лийэш. Комсомол актив, мэмнан партийлан прэданнэ учитэль, агроном, врач, избач-шамыч райкомолын инструктажшэ почэш тыгай кружокым вуйлатэн кэртыт.

Избиратэльнэ закон пропагандыштэ лудмо пӧрт дэн колхоз клуб-шамыч пэш кугу рольым модыт. Избач дэн колхоз клуб вуйлатышэ-шамыч коклаштэ шукыжо комсомолэц улыт. Райкомол-шамычын обйазанностьышт—нуным погэн, нунын дэнэ пырльа лудмо пӧртын, колхоз клубын тидэ пашаштэ ыштышаш паша планым тэргаш.

Мэмнан агитацэ политичэский писэ лийман. Кугу Социалистичэский рэвольуцийын XX-шо идалыкшэ лийшэмэш. Коло ий коклаштэ совэт власть шэмэрлан мом пуэн, коммунистичэский партий Лэнин дэн Сталин вуйлатымэ почэш пычкэмыш йалым культурно-зажиточ[illegible]лыш корныш кузэ лук[illegible], мыланна ончыкташ кӱлэш.

Агитатор-шамычлан пэш бдитэльнэ лийман. Калык тушман-шамыч, фашизмын агэнтышт — буржуазнэ-националист, троцкист-шамыч Совэтыш сайлаш йамдылалтмашым кӱрлаш тыршат. Агитатор-шамыч избиратэль-шамычлан большэвистский бдитэльностьым воспитатлыман, нуно кэрэк кузэ маскироватлалтшэ класс тушманымат палэн шогышт. Тидын нэргэн Жданов йолташ ВКП(б)-ын ЦК фэвральысэ плэнумыштыжо раш каласэн. Тидым мэмнан дэч Сталин йолташ, партий трэбытлат.

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Сэвэрнэ дэн кочэвой районлаштэ да тыгыдэ посэлэньылаштэ избиратэльнэ участкэ нэргэн

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэтын пунчалмыжэ

ССР Ушэм Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт пунчалэш:

1. Сэвэрысэ национальнэ округ-шамычлан, тугак курыкан да кочэвой район-шамычлан Ушэм рэспублик Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэтын разрэшэньышт почэш 100 йэнг дэч шагал, но 50 дэч шагал огыл йэнган избиратэльнэ участкым организоватлаш лийэш.

2. 500 дэч шагал йэнган 300 дэч шагал огыл йэнган йаллаштэ альэ йалла группышто посна избиратэльнэ участкым, тыгай йал-шамычын избиратэльнэ участкэ цэнтрыш 10 километрым вончa гын вэлэ, ышташ разрэшитлаш.

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль—**М. КАЛИНИН.**

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь—**А. ГОРКИН.**

Моско, Крэмль.
1937 ий 3 октьабрь.

ЛЭНИНГРАД МОРСКОЙ УЧИЛИЩЭ-ШАМЫЧЫН ВЫПУСК

Лэнинград, 30 сэнтьабрь. Тэнгэчэ Киров лӱм. культур Дворэцыштэ Фрунзэ лӱм. Краснознамьонно войэннэ-морской училищын курсантыштым торжэствэннэ лукмаш лийэ. Тидэ—эн шуко количэстван, эн сай качэстван флот лэйтэнант-шамычым лукмо кокымшо выпуск.

Государствэннэ испытаньым сдавайымэ годым, выпускник — фрунзэнэц-шамыч морской тэхникым, навигацым, морэходный астрономийым да моло прэдмэтымат сай шинчымыштым ончыктышт. Выпускник шамычын ныл ий тунэммэ срэднэ баллышт 4,4 шуэш. 30 процэнт утла курсант-шамыч училищым пэрвый разрйад дэнэ пытарышт. 8 процэнт—отличник-шамыч, нуно чыла прэдмэт дэнат пйатьоркым налыныт, нунын коклаштэ Назаров, Сычов, молат комсомолэц шамыч улыт.

Отличник коклаштэ посна курсант вэлэ огыл, а уло класс дэнэ логалшат улыт.

Тэвэ старшина Умнышковын классшэ чыла прэдмэт дэнат срэднэ баллым—4,7, старшина Андрэйэвын—4,4 баллым налын. Нинэ класслаштэ пэлыжэ утла комсомолэц-шамыч улыт.

Тэнгэчак Орджоникидзэ лӱм войэннэ - морской училищэ гыч у лэйтэнант отрйадым лукмо. Совэт Ушэмын морской вийжэ нинэ морской спэциалист-шамыч дэнэ пэнгыдэ йэшартышым налэш.

(„К. П.“)

ХРОНИКЭ

СССР правитэльствын мэрэ привиматлымэкшэ, Тӱньамбал Краснэ Крэст Комитэтын полшымыжо почэш совэт „Комсомол“ дэн „Смидович“ тэплоход командэ члэн-шамычым утарымэ да француз тэрриторийыш кондымо, нунын коклаштэ улыт:

Х. С. Басганжи, Ф. В. Брилин, В. И. Вацура, Н. В. Галигэнко, Я. Т. Глазачэв, И. П. Гурков, Ф. Д. Дрэн, Г. И. Дымчэнко, А. И. Йэпифанов, Н. П. Йэвтушэнко, П. В. Иванов, С. С. Крамарэнко, А. М. Кульбэрг, Ф. М. Мартыньук, П. А. Малахов, Г. А. Мэзэнцэв, Н. И. Павлэнко, Д. А. Синицын, Э. И. Соловйов.

2 октьабрьыштэ тидэ совэт морьак группо Парижыш толын шуын, тужэчын родиныш лэктын кайат.

Тӱньамбал Краснэ Крэст Комитэтын увэртарымыжэ почэш, „Комсомол“ дэн „Смидович“ командын моло члэныштат лишыл жапыштак утаралтыт.

(ТАСС).

* СССР ЦИК А. М. Хромов йолташым СССР зэрновой дэн живодноводчэский совхоз Калык Комиссарын политик паша дэнэ замэститэльжылан пэнгыдэмдэн.

* СССР Совнарком А. В. Николайэв йолташым СССР Калык Комиссар пэлэнсэ государствэннэ рэзэрв управлэньэ начальник замэститэльлан шогалтэн.

* СССР ЦИК А. Ф. Мэрэкалов йолташым вэс эл-шамыч дэнэ торгайышэ Калык Комиссар замэститэльлан пэнгыдэмдэн.

Рвээз патриот-шамычым Дальнэвосточный армийыш ужатымаш

Куйбышэв, 30 сэнтьабрь. (ТАСС). Тидэ кэчылаштэ пайрэмлан сылнэштарымэ киньэль - чэркасский оборонно Пӧртыш 1.000 нарэ шэмэр погынныш. Тыштэ кум рвээз патриот - шамычым Михаил Бугаковым, Андрэй Панкратовым да Михаил Чэрныхым ОКДВА-шкэ ужатымэ кас лийэ. Нуно йапоно - маньчжур нальотчик-шамыч дэнэ крэдалмашэш колышо, шкэ йалысэ гэрой-пограничник Михаил Долгополовым вашталташ кайаш тарванэныт.

Погынымаш прэзидиумышто ончыкылык пограничник-шамыч. Нуным уло йал саламла. Нунылан пэлэдышым пуат да кидыштым чот кормыштат. Трибуныш иктэ почэш вэсэ кӱза. Илалшэ колхозник-шамыч да молодьож кайшэ-шамычлан войэннэ тэхникым чот палаш, писэ да бдитэльнэ лийаш, тушманым чаманыдэ кыраш наказым пуат.

Колышо гэрой—пограничникын шольыжо, агротэхникум студэнт Пэтр Долгополов ойла:

— Пагалымэ йолташ-шамыч, мэмнан родинын свйащэннэ границыжым тугак аралыза, кузэ мыйын изам аралэн. Кунам родинэ йодэш, мыйат тэндан дэнэ пырльа тудын тэрриторийыштыжэ тушманым кыраш тӱнгалам. Вашэш рэчым вэчэрыштэ Михаил Бугаков каласыш:

— Тачэ,—маньэ тудо,—мыйын илышыштэм эн сай кэчэ. Мэ шкэнан родинын рубэжшым аралаш кайэна. Ӱшанэн шогыза, тэндан наказдам мэ шуктэна, ик фашист кишкымат совэт мландыш огына пурто.

„Сэвэрнэ польус“ станцийыштэ

2 октьабрь 13 часыштэ „Сэвэрнэ польус“ станций сэвэрнэ широтан 8 градусат 28 минутышто да восточно долготан 3 градусат 37 минутышто лийын. 500—1000 мэтрыш ужаш лийэш. Кугу лум лумын. Йуг гыч 4 балл вийан мардэж пуэн. Тэрмомэтр 15 градус йӱштым ончыктэн.

Тидэ жапыштак Рудольф остров ӱмбалнэ пылан лийын. Пыл 300 мэтр кӱкшытыштӧ кайэн. 1-2 километр коклаш ужаш лийэш. Лум лумын. 1 балл вийан сэвэро-западнэ мардэж пуэн. Тэмпэратур 9 градус йӱштӧ лийын.

(ТАСС).

КУГУ ОКТЬАБРЬ СОЦИАЛИСТИЧЭСКИЙ РЭВОЛЬУЦИЙ ВАШЭШ

Октьабрь штурмлан большэвик-шамыч кузэ йамдылалтыныт

БОЛЬШЭВИК-ШАМЫЧЛАН ВЛАСТЬЫМ НАЛМАН

РСДРП-ын Цэнтральнэ Комитэтлан, Пэтроградский да Московский комитэт- шамычлан сэрыш

Кок столицысэ Пашазэ да Салтак Дэпутат-шамычын Совэтыштышт большинствым налмэнгэ, большэвик-шамыч шкэ кидыштышт государствэннэ властьым налын кэртыт да налшаш улыт.

Кэртыт, вэт массым шкэ вэлкэ шупшаш, тушманын торэшланымыжым сэнгаш, тудым кырэн пытараш, властьым шупшын налаш да шкэ кидэш аралаш кок столицысэ калыкын рэвольуционно элэмэнтшын активвэ большинствожо ситышын уло. Вэт, дэмократичэский мирым кызытак прэдлагатлэн, крэсаньык-шамычлан мландым тунамак пуэн, Кэрэнскийын лаштыртымэ да кырэн налатымэ дэмократичэский учрэждэньэ дэн эрык-шамычым угыч ыштэн, большэвик шамыч тыгай правитэльствым ыштат, кудым нигöат сÿмырэн ок кэрт.

Калыкын шуко ужашыжэ мэмнан вэрч. Тидым, 6-шо май гыч 31-шо август мартэ да 12 сэнтьабрь мартэ кужо да нэлэ корно доказатлышт; столицысэ Совэт-шамычыштэ большинство лиймаш—калыкын мэмнан вэлыш вончымыштын саскажэ. Эс-сэр дэн мэньшэвик-шамычын тайныл шогымышт, нунын коклаштэ интэрнационалист-шамычын виянгмышт лач тидымак доказатла.

Дэмократичэский совэщаньэ рэвольуционно калыкын большинствожым огыл, соглашатэльский мэлкобуржуазнэ вэрхиштым гына прэдставльатла. Сайлымашын цифр-шамычлан шкэндым ондалаш пуаш ок лий, паша сайлымаштэ огыл;—Питэр дэн Москоласэ думыштышт сайлымым да Совэт-шамычым сайлымым тангастарэн ончыза. Москосо сайлымаш дэн 12 августысо стачкым тангастарыза: тэвэ массым вÿдышö рэвольуционно элэмэнт - шамычын большинствожо нэргэн обйэктивнэ данный-шамыч.

Дэмократичэский Совэщаньэ крэстьанствым ондала, ни мирым, ни мландым ок пу.

Ик большэвистский правитэльствэ гына крэстьанствым удовлэворитла.

* * *

Молан большэвик-шамыч властьым лач кызыт налшаш улыт?

Тэвэ молан, шушаш Питэрым пумаш мэмнан шансным шÿдö пачашрак нэлэмда. Кэрэнский дэн Kº вуйлатымэ армий улмо годым Питэр пумашым чараш вийна ок ситэ.

Учрэдительнэ собраньым „вучаш" ок лий, вэт, Питэрым пумо дэнат Кэрэнский дэн Kº кэчкунамат тудым кÿрлын кэртыт. Мэмнан пэртий гына, властьым налын Учрэдительнэ собраньым погэн кэртэш; властьым налын, ты собраньэ погымым шуйэн шогымыштлан моло партийым титакла да титаклымыжымат доказатла.

Англиский дэн нэмэцкий импэриалист-шамыч коклаштэ сэпаратный мир ыштымашлан вашкэ дэйствоватлэн гына мэшатлаш лийэш.

Мэньшэвик дэн эсэр-шамычын тайнэл шогымо дэнэ калык нойэн. Столицылаштэ мэмнам сэнгымашна гына крэсаньык шамычым почэшна вангайа.

* * *

Вопрос, восстаньэ „кэчэ" нэргэн огыл, тудын ангысыр смыслыжэ дэн „момэнтшэ" нэргэн ок шындалт. Тидым пашазэ да салтак-шамыч дэнэ, массэ дэнэ тÿкнэн шогышо-шамычын общо йÿкышт гына рэшатлат.

Вопрос тыштэ—Дэмократичэский Совэщаньышто мэмнан партийын ындэ фактичэский шкэнжын сйэздшэ уло, рэвольуцийын судьбажым тидэ сйэзд (шона альэ укэ, а шуктыман) рэшатлыман.

Вопрос тыштэ—партийлан задачыжым раш лиймым ыштыман: ты кэчылаштэ Питэр дэн Москошто (Область кумдыкгэ) вооружонно восстаньым шуктышаш паша чэрэтыш шындаш, властьым шупшын налаш, правитэльствым сÿмыраш. Пэчэтэш тыгэ возыдэ, тидын вэрч кузэ агитироватлышашым шонэн налаш кÿлэш.

Марксын восстаньэ нэргэн: „восстаньэ искусство"—манмэ шомакшым шарналташ да шоналтэн налаш кÿлэш, т. м.

* * *

Большэвик-шамычын „формальнэ" большинствожым вучаш—наивнэ: ик рэвольуцийат тидым ок вучо, Кэрэнскийат Kº дэнэ огыт вучо, а Питэр пумашым йамдылат. Лач дэмократичэский Совэщаньын жалкий тайнылмыжэ Питэр дэн Моско пашазэ-шамычын чытымыштын пудэштарыман да пудэштарат. Мэ властьым кызыт она нал гын, историй млавна ок проститлэ.

Аппарат укэ? Аппарат уло: Совэт-шамыч дэн дэмократичэский организаций-шамыч.

Мэждународно положэньэ лач кызыт, англичан дэн нэмыч шамыч сэпаратнэ мир дэч ончыл гоч, мэмнан вэрч улэш. Лач кызыт—калык-шамычлан мирым прэдложитлымаш—сэнгымаш лийэш.

Властьым Москоштат да Питэрыштат иканаштэ налаш (вашкэ огыл, кö тунгалэш: Москоат тÿнгал картэш), мэ чынак да ÿшаныман сэнгэна.

Н. Лэнин.

25—27 (12—14 сэнтьабрь 1917 ий.

Сочинэньэ, т. XXI, стр. 193.

ЧЫЛА ВЛАСТЬЫМ СОВЭТ-ШАМЫЧЛАН!

Рэвольуций толэш. Ийуль кэчылаштэ лÿлдмö да Москосо совэщаньыштэ „тойымо", тудо тошто прэградым пудыртэн, у властьым ыштэн угычын вуйжым нöлта. Контррэвольуцо окоп-шамычын пэрвой линийыштым налмэ. Корнилов почэш Калэдин чакна. Кольшо лийшэ Совэт-шамыч кучэдалмэ тулэш ылыжыт. Нуно руль дэкэ уэш шогалыт, рэвольуционно массэ-шамычым вÿдэн кайат.

Чыла властьым Совэт-шамычлан—тыгай у движэньын лозунгшо.

У движэньэ дэнэ кучэдалмашкэ Кэрэнскийын правитэльствыжэ выступатла. Корниловский восстаньын пэрвой кэчылаштыжак тудо рэвольуционный комитэт-шамычым шалатымэ дэнэ лÿдыктэн, корниловщинэ дэнэ кучэдалмашым „самоуправство дэнэ" трэтироватлэн. Ты жап гыч комитэт-шамыч дэнэ кучэдалмаш эрэ вийангын, пытартыш жапыштэ открытый сарыш савырнэн.

Симфэропольский Совэт корниловский заговорын соучастникшэ, палыдымэ огыл Рьабушинскийым арэстоватла. А Кэрэнскийын правитэльствыжэ, тидлан вашмутлан, „Рьабушинскийым утараш-мэрым приниматлымэ нэргэн да тудым нэзаконно арэстоватлышэ йэнг-шамычым отвэтствэнностьыш шупшмо" нэргэн („Рэчь") распорьажэньым ышта.

Ташкэнтыштэ чыла власть Совэт кидыш кусна, ты годым тошто власть-шамыч корангдалтыт. А Кэрэнскийын правитэльствыжэ, тидлан вашмутлан, „йатыр мэр шамычым ышта, кудо-шамыч кызыт сэкрэтыштэ кучалтыт, но кудо-шамыч Пашазэ дэн Салтак дэпутат Ташкэнтский Совэтын шинчыр гыч кÿрылтшö дэйатэль-шамыч ÿмбак эн айныктарышын дэйствоватлышаш улыт" („Русские Вэдомости").

Совэт-шамыч Корниловын да тудын сподвижникшэ шамычын пашаштым строго да чыла могырымат расслэдоватлаш трэбытлат. А Кэрэнскийын правитэльствыжэ, тидлан вашмутлан, Корниловын прэступлэньыжым мьатэжлан вэлэ огыл, родинлан измэнэ шамычлан шотлэн квалифицироватлаш возможностьым пушо йужо пэш важнэ источник-шамычым кучылтдэ, шагал йэнган круг дэнэ слэдствийым ангысырэмда. (Шубниковын докладшэ „Новая Жизнь").

Совэт-шамыч буржуазий дэнэ да ин ончычак кадэт-шамыч дэнэ кÿрылтмым трэбытлат. А Кэрэнскийын правитэльствыжэ, тидлан вашмутлан, Кишкин дэн Коновалов-шамычым, министэрствыш ÿжын, Совэт-шамыч дэч правитэльствын „нэзависимостьым" увэртарэн нуно дэнэ пэрэговорым ышта.

Чыла властьым импэриалистичэский буржуазийлан—Кэрэнский правитэльствын тыгай лозунгшо.

Öрмаш лийын ок кэрт. Мэмнан

ончылно кок власть: Кэрэнскийын да тудын правитэльствыжын властьшэ да Совэт дэн комитэт-шамычын власть.

Нинэ кок власть-шамыч коклаштэ кучэдалмаш—тэвэ пэрэживатлымэ жапын характэрнэ чэртажэ.

Альэ Кэрэнский правитэльствын властьшэ,—тунам помэщик дэн капиталист шамычын господствышт, сар, разрухо.

Альэ Совэт-шамычын властьышт,—тунам пашазэ дэн крэсаньык шамычын господствышт, мир, разрухым пытарымаш.

Илыш шкэак тыгэ, тыгэ гына вопросым шында.

Властьын кажнэ кризисшэ годымат тидэ вопросым рэвольуций шындэн. Г. г. соглашатэль-шамыч кажнэ годымат вик вашмут дэч корангыштыныт да корангыштын властьым тушман шамычлан пуэныт. Совэт сйэзд олмэш совэщаньым погэн, соглашатэль-шамыч властьым буржуазийлан пуэн адакат ик кана корангнэныт ыльэ. Но нуно расчотыштэ йонгылыш лийыныт. Ындэ вик раш шуын, кунам корангышташ ок лий.

Илыш шындымэ вик йодышлан раш да опрэдэльонный вашмут трэбытлалтэш.

Совэт шамыч вэрч альэ нуно вэштарэш!

Г. г. соглашатэль шамыч тэк ойырэн налыт.

И Сталин.

„Рабочий путь", 13-шо №, 1917 ий 17 (30 сэнтьабрь), ончыл статья, подпись дэч посна.

„Контр-рэвольуцийым альэ шалатымэ огыл. Тудо Кэрэнский правитэльствын тупшо шэнгэлан шылын, чакнэн вэлэ. Рэвольуцийлан, тудо сэнгаш шона гын, контр-рэвольуцийын окопшо - шамычын тидэ, кокымшо линийыштымат, налман... кö „баррикадын вэс могырышкыжо" ынэж логал, кö совэт-шамычым лÿйылтмашкэ ынэж логал, кö рэвольуцийлан сэнгыктынэжэ, тудо Кэрэнский правитэльствэ дэнэ кÿрлман, тудо Совэт-шамычын кучэдалмыштым поддэржатлыман".

СТАЛИН. „На путях к Октябрю".

СССР ЦЭНТРАЛЬНЭ ИСПОЛНИТЭЛЬНЭ КОМИТЭТЫН ПУНЧАЛМЫЖЭ

СССР дэн Ушэм рэспубликласэ дэйствуйущо уголовно законодатэльствэ почэш шпионаж, врэдитэльствэ, айдэм жэртван пудэштарымашым, крушэньым, йулалтымашым организоватлаш тыршымэ да моло диверсионно актым организоватлымэ вашташ кучэдалашлан уголовно наказаньэ мэр шот дэнэ—10 ий дэч кўшкылык огыл сроклан пэтыраш, государствээнэ прэступлэньым утларак нэлэ видшылан—наказаньын высшэ мэрыжэ (лўймаш) ышталтын.

Тыгай прэступлэньэ-шамыч вашташ ончыкыжым кучэдалашлан да тыгай прэступлэньэ шотышто судлан наказаньын высшэ мэрыжым (лўймаш) вэлэ огыл, но кужу жаплан пэтырымашымат ойрашыжэ йоным пуашлан, СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт пунчалэш:

1. „СССР дэн Ушэм рэспублик-шамычын Уголовно законодатэльствэ основной началын" 18-шэ статьажым вашталтэн уголовно наказаньын мэрыжэ шот дэнэ 25 ий дэч кўшкō огыл сроклан пэтырымашым установитлаш.

2. Ушэм рэспублик Цэнтральнэ Исполнитэльнэ комитэт-шамычлан шкэ законодатэльствыштым тидэ пунчал дэнэ кэлыштараш кўшташ.

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль— **М. Калинин.**

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь—**А. Горкин.**

Йоласал район „У жэрэ" колхозын бригадиржэ, ордэноносэц Иванов К. С. йолташ, бригадыштыжэ кўкшō лэктышан шурно вэрч кучэдалшэ звэна члэн-шамычлан пашa этогышт нэргэн умылтара.

Октьабрь вашэш сорэвнованьэ

Йошкар Ола типографийсэ пашазэ-шамыч пашa нормым утыжо дэнэ тэмэн шогаш, пашан кўкшō качэствыжэ вэрч кучэдалаш шкэ ўмбакышт обазатэльствым налыныт. Пашазэ-шамыч коклаштэ индивидуальнэ договорым ыштымэ. Посна пашазэ-шамыч кўкшў пашa лэктышым ончыктат. Тэвэ Йошкар Армийыш призывалталтшэ Сонов Володьа пашa нормыжым 200—300 процэнт тэмэн толэ. Тыгак Морозов, Андрэйэва, Матвэйэва, молат пашa нормым 120—130 процэнт тэмэн шогат. Типографий пэлэнсэ драмкружок Октьабрь пайрамлан поста новкым, концэртым йамдыла.

Аэроклуб пэлэн производство гыч кўрылтдэ плавэрлан тунэммэ школышто тунэмшэ-шамыч чыланат социалистичэский договорым ыштэныт. Планэрым отличнэ да сай отмэткэ дэнэ тунэм лэкташ, заньатий кодымашым йōршынак пытараш, СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым сайын тунэмын Вэрховно Совэтыш сайлаш образцово йамдылалташ обазатэльствым налыныт.

* * *

Йошкар Ола 10 ийаш школышто тунэмшэ-шамыч Москосо 266 номеран школышто тунэмшэ-пионэр-шамычын Октьабрь вашэш валмэ социалистичэский обазатэльствыштым лончылэн, школышто вашвааш сорэвноватлаш тўҥалыныт, сай да отличнō отмэткэ вэрч кучэдалаш ўмбакышт обазатэльствым налыныт.

Мих. См.

ВЛКСМ область конфэрэнцэ вашэш

ВЛКСМ ОБКОМЫН СИТЫДЫМАШЫЖЭ

Вигак каласаш лийэш, ВЛКСМ обком район комсомол организацэ-шамычым, колхозласэ тўҥалтыш организацэ-шамычым начар вуйлата, пэш шагал полша.

Политик тунэммашым шарымаш—комсомолын эн тўҥ пашажэ. А обкомол дэн тудын политучобо отдэлжэ тидым ушыш шагал пыш тэныт, садланак тидэ участкым вуйлатымашышт альэ мартэнат пэрэстройко ок кой. Тидын дэнак райкомол-шамычын политучобо отдэлышт пашам начар ыштат. Политучобо отдэл вуйлатышэ-шамыч кокла гыч шагалжэ мэтодикым шинчат, тидын дэнэ пропагандист-шамычлан кўлэш полышым пуэн огыт кэрт. ВЛКСМ обком тидым ушыш налын огылат, отчотно жапыштэ политучобо отдэл вуйлалтышэ-шамыч дэнэ улыжат ик совэшаньым вэлэ эртарэн.

Йалысэ комсомол организацылаштэ заньатьэ Волин дэн Ингуловын „Политграмота", Карпинскийын „Бэсэды о социализмэ", Ингуловын „Политбэсэдэ" учэбник-шамыч дэнэ эртаралтэш. Нинэ учэбниклаштэ йоҥылышыжат, ситыдымашыжат уло. Тугэ гынат, ВЛКСМ обкомын политучобо отдэлжэ нинэ учэбниклаштэ могай йоҥылыш, ситыдымаш уло, мом йэшарыман, нимогай указаньымат пуэн огыл. Обкомол политучобо отдэлым ситышэ кадр-шамыч дэнэ комплэктоватлэн огыл, кадр-шамычым выдвигатлаш лўдэш.

Кум ий жапыштэ Морко районыш политучобо пашa дэнэ ик йэҥ вэлэ (Лабутин) мийэн. Тудыжат пашалан полшымо олмэш, ўдыр-шамыч дэнэ коштын гына жапым эртарыш.

Обкомолын пионэр пōлкажат тыгак лушкыдын вуйлата. Отрйадлаштэ вожатый-шамыч огыт ситэ. Вожатый-шамыч дэнэ пашa ок ышталт.

Тыгак орко пашажым сайын ок ыштэ. ВЛКСМ райком бўро протокол-шамыч кўлын огыт ончалт. Сэнтьабрь тылзыштэ кажнэ районышт комсорг-шамыч дэнэ курсым эртарэн орко программым колтэн ыльэ. Тыштэ Вäзьмин шкэ пашажым халатнэ туктымыжым ончыктыш. Косарэвын 1935 ийыштэ кутырымыжым, „1936 ийыштэ" маньын ончыктэн. Сталин йолташын докладшэ могай № ан „Большэвик" журналэш пэчэтлалтмым шинчэн огылат, ушыш пурышэ номерым возэн. Моло ситыдымашат шуко.

Морко пэдучилищыштэ тушман-шамыч врэдитлымэ нэргэн обкомол раш шинчэн. Тугэ гынат, тидэ школысо комсомол комитэт сэкрэтарьлан йўшо, хулиган Чэмэковым колтэн. Тидыжэ врэдитэльствылан утларак вожланашыжэ полшымаш вэлэ лийэш.

ВЛКСМ обкомын органжым—„Рвэзэ коммунист" газэтым пытартыш мартэат Лазарэв „рэдактироватлэн". Лазарэв калык тушман—буржуазнэ националист Сапайэв дэнэ пэш пэҥгыдэ кылым кучэн. Морко район комсомол конфэрэнцийыштэ Лазарэвым пэш чын критиковатлэныт. Тугэ гынат, обкомол „изи йэҥ"-шамычын сигналыштым „колдымо" лийэ, Лазарэвым пытартыш жап мартэнат пашашто да ВЛКСМ обком бўро составыштэ шогыктэн.

ВЛКСМ Морко райком политучобо отдэл вуйлатышэ **К. Скворцов.**

КАЛЫК ТУШМАН ЙАНЫШ ЙАЛКАЙН

Марий рэспубликыштэ капитализмым пōртылташ, марий шэмэр-шамычым ожнысо кул илышыш савыраш тыршышэ калык тушман—буржуазнэ националист, троцкист кашакым—фашизмын тарлымэ пийшамычым шалатымэ. Но нуным альэ йōршынак куклэн пытарымэ огыл, нунын шарлышэ вожышт пэш моштэн маскироватлалтын шакшэ пашаштым ыштат. Кугу Социалистичэский родинысэ калык-шамыч йэшыштэ марий калыкын ончыко каймыжым чараклышашлан, озанлык дэн культурно фронтышто врэдитлышашлан пэш чойа мэтодым кучылтыт. Рэспублик вуйлатымэ отвэтствэнэ пашашкэ логалшэ калык тушман Пэтровын, Сапайэвын, молынат шулдырышт йўмакэ пурэн шичшэ Чавайн, Мухин-шамыч, Карпов, Ипай, молат марий литэратурышто йатыр ий шкэныштын тушман идэйыштым шарэн илэныт. Нуныэ вожышт кызытат уло. Нуно шкэныштым родинлан прэданныйла ончыктэн тыршат. Тыгэ разоблачитлалтмэ дэч шылын коднэшт. Тэвэ пытартыш жапыштэ тыгай типым—Йаныш Йалкайным разоблачитлымэ.

Йаныш Йалкайн марий писатэль организацийыш логалын, литэратурышто тушман идэйым шарэн шогэн, нацийн коклаштэ кэлшышашым ылыжташ тыршэн,вождь-шамычын игылт ончыктэн. Йалкайн йарый буржуазный националист, контррэвольуционэр. Тудо Чавайнын, Мухинын, моло тушман-шамычын воспитатлымэ тушман элэмэнт. Тудын кажнэ произвэдэньыжымат нуно моктэныт, молодожлан лудаш тэмлэныт.

Йалкайн 1936 ийыштэ „Ужар жап" повэстьым возэн. Тидэ „произвэдэньыжэ" мучкак контррэвольуционно националистичэский шўлыш дэнэ шыҥэн. Тудын гэройжэ Антон Чон татар-шамычым ужын ок кэрт. Марий рвэзэ-шамычым татар вашташ кучэдалаш ўжэш, тунам Чавайнын почэламутшым лудэш. Марий дэн татар шамыч ваш-ваш мыскылат. Тидэ „произвэдэньыжэ" дэнак Йалкайн комсомол организацым нравствэнностьдымылан шотла. Рвэзэ-шамычым комсомол организацэ гыч корандаш ўжэш. Тунам Йалкайн пэдучилищыштэ тунэмын, Мэндиаровын эн йōратымэ учэникшэ лийын. Комсомолыш пурэн огыл.

„Муралтэна" лўман сборникыштыжэ (Мишкан районэш луктын) эртакак контррэвольуционно частушко-шамычым чумырэн, колхозник-шамыч коклаштэ шарэн.

1934 ийыштэ возымо „Элэм" манмэ почэламутыштыжо шкэнжым эл дэчат кўшкō нōлта, „тэвэ ончалза мыйым" манын кычкыра. Мучкак „мый" да „мый"...

„Ола" лўман (1936 ийыштэ лэктын) повэстьыштыжэ Моском—чаплэ родинын столицыжым, тўньамбал пролэтариатын шўмжым каргэн ончыктэн. Социалистичэский индустрийын кэчын пэлэдшэ куатшым, пэлэдшэ социалистичэский культурым „ужын" огыл.

Йаныш Йалкайн Марий рэспубликысэ буржуазнэ националист-шамычын Москошто прэдставитэльышт лийын, авэрбаховэц-шамыч дэнэ кылым кучэн.

Маскироватлалтшэ буржуазнэ националист, контррэвольуционэр Йаныш Йалкайным Маргизыштэ, писатэль организацыштэ пытартыш жап мартэнат ўшан йэҥлан шотлэныт. Тудым разоблачитлышаш годым творчэский командировкыш, курортыш колтылыныт.

Писатэль ушэм правлэньын 1 октьабрьыштэ эртышэ засэданьэ калык тушман Йалкайным разоблачитлыш да писатэль ушэм гыч лукто.

Афанасьэва

КАПИТАЛИСТ ЭЛЛАШТЕ

Китайыште войнанэ действий. Сӱрэтыштэ: Китай бежэнэц шамыч йапон разведчик шамычын Бэйпиныш пурымышт дэч ончыч олам кодэн кайат (Союзфото).

КИТАЙЫСЭ КРЭДАЛМАШ

Шанлунь провинций вуйлатыше Хань Фу Цю Нанкиныште улшо шке прэдставительжылан колтымо тэлэграммыштыжэ китай войскан Тяньцзинь-Пукоус кӱртньӧ корнышто сэнгымашыжэ нэргэн увэртара. 2 октябрь ваштарэш йӱдым китай войска шола флангыште Саньуань лишнэ (Хэбэй дэн Шаньдун провинций границыште) йапон войскан 30 полэвой орудийым да шуко войэннэ снарьажэньым шупшын налын. Йапон войскан 25 сэнтьабрьыштэ Цанчжоум налмышт годым сусыргышо 200 салтакым пуштэдэн пытарэн. Нинэ салтак-шамычым китайэц-шамыч Цанчжоум эвакуироватлымэ годым полэвой госпиталь гыч нангайэн шуктэн огытыл улмаш.

„Дамэйваньбао“ газэт тыгэ увэртара: Пиньсинь гуань лишнэ (Шаньси провинций) китай фронтым кӱрлаш тӧчымыштэ (тудым 8 шэ китай армий куча), йапонэц-шамыч шкэ направлэньыштым ваштэлтэнныт да Йаньсыньгуань йыр (Пиньсинь гуань дэч йуго-западыштэ улшо, кугу китай стэнаш пурымаш тэ) кок колонно дэнэ кайэныт. Ик колоныжо Шаньинь гыч Гуаньгжэньуш, вэсыжэ Фаньчишкэ кайэн 29 сэнтьабрь ваштарэш йӱдым йапонэц-шамыч Фанчим налныт, да умбакыным ончыко кайэн, 30 сэнтьабрьыштэ Дайчжоу дэн Нин — Умсэнгэн налыныт. Тидын дэнэ нуно Йаньмыньгуаньым аралышэ китай войскан тылышкышт лэктыныт. Китай войскалан чакнашыжэ логалын.

(ТАСС).

МОЛАН ИВАНОВ ПОЧОТЫШТО?

Калык тушман кашак дэнэ кучэдалмаш мыньарат вийангэш, тушман шкэ тӱсшым, „паша“ мэтодшым тунарат ваштална, маскироватлалтэш. Партийнэ, комсомол, совэт пашайэнгшамычым коклаштэ нуным чаманышэ, шулдыр йӱмакышт авырэн налшэ-шамыч вэрэштын тушман-шамыч шокшо пыжашым оптат, шакшэ пашаштым ыштат. Ик вэрыштэ нунылан вэр укэ гын, вэс вэрыш тӧрштат, улак вэрым кычалыт.

Морко район, Азйал починкасэ Казаков Сэргэйым, тидэ осал тушманым—буржуазнэ националистым разоблачитлымэк, тудын вожшо Сотнур районыш кусныш.

Казаковын ӱдыржӧ Кычырий 1936 ий шыжым Морко районысо школыш туныктышылан кайэн кэрт дымыжым шижын. Сотнур школыш тольо. Сотнур ронон бэспэчнэ пашайэнгжэ-шамыч пэдагог квалификацыжым, калык тушманын ӱдыржым—Казакова Кычырийым Нур-Шарья тӱналтыш школыш туныктышылан колтышт. Казакова ачажэ дэнэ кыл кучымыжым ыш кудалтэ, пэнгыдэмдыш вэлэ. Тудым ужын мутлавышашлан лӱмын мӧнгышкыжӧ кайэн, кок кэчэ прогулым ыштыш. Ачажым калык суд шым налан эрык гыч лишитлаш судитлымэк, Казакова шорташ тӱнгальэ.

Кызыт Казакова Сотнур школышто „туныкта“. Райкомол сэкрэтарь Кондратьэвын тэмлымыжэ почэш бӱро пионьэр вожатыйлан пэнгыдэмдэн. Казакова кузэрак пионьэр пашам ышта? Буржуазнэ национа листын ӱдыржӧ тыштат ачажын шонымыжым пуртэн шога. Пионьэр-шамыч коклаштэ дисциплинэ укэ, нунылан политик вопросшамыч огыт умылтаралт.

Калык тушман Казаков Сэргэй дэнэ Казаковалан пэнгыдэ кыл кучашыжэ комсомолэц Иванов В. пэш кугу полышым пуэн шогэн, шкэжат куча. Иванов В. 1936-37 тунэммэ ийыштэ Нур - Шарья тӱналтыш школ вуйлатышылан шогыш. Райкомол бӱрон эн активнэ члэнжылан шотлалтын.

Казакова Кычырийын ачажэ дэн кыл кучымыжым шалатышаш годым, Иванов тудым пэтырэн шогэн, Казаковам марлан налын. Ийуль тылзыштэ Казакован мӧнгышкыжӧ миййэн, кум кэчэ уна лийын, аракам йӱктэн илэн. Тунамак Казаковын йэпшыжлан тыгай ойым пуэн: „Кок вэрэ илэн кок роскот лийэш, налогым, страховым да молымат кокытэ тӱлаш логалэш, садлан айдыза мыйдэкэм „КИМ“ колхозыш“.

Ивановын ойжо эрэ шукталтэш. Казаковын изи ӱдыржым Сотнур кыдалаш школыш тунэмаш кондыш. Кыдалаш ӱдыржым, пэдагог квалификацыжэ укэ гынат, Моркийал тӱналтыш школыш туныктышылан колтыш.

Ивановшым райкомол сэкрэтарь Кондратьэв искусствэннэ нӧлта. Иванов шкэ активвостьшым, чынжэ гын, нытуштат ончыктэн огыл, а пашам пужэн вэлэ. Кондратьэв воктэн шӱраныштмыжэ дэнак Ивановым рово аппаратыш логалын. Кондратьэвын пэнгыдын тэмлымыжэ дэнэ Иванов Сотнур райцентр комсомол комитэт сэкрэтарьлан сайлалтын. Политик шотышто нӱшкэммаш, критик дэн самокритиклан кӱлэш кӱкшытыш нӧлдалалташышт эрык лийдымылан кӧра калык тушман дэнэ пэнгыдэ кылым кучышо Иванов почотышто.

Элнэтысэ.

ВЛКСМ ЦК Плэнумын пунчалжым активнэ лончылат

Ындэ кок арньа лийэш, Морко районысо пэрвичнэ комсомол организацылаштэ ВЛКСМ Цэнтральнэ Комитэт IV-шэ Плэнум пунчалым лончылымаш эртаралтэш. Йатыр комсомол организацылаштэ погынымаш активнэ эртыш. „Лэнин Сола“, „Йарча“, „У вий“, „Крылов“ колхозлаштэ да школласэ комсомол организацылаштэ комсомолэцшамыч IV Плэнумын пунчалжым лончылымо годым критик дэн самокритикым кумдан шарышт. Комсомолышто шылын илышэ тушман-шамычым тӱжвак лукты.

Морко пэдучилищыштэ комсомол погынымаш посна активнэ эртыш. Калык тушман—буржуазнэ националист-шамычын пашаштым шинчышэ посна комсомолэц-шамыч — Абросимов, Малинин, Васильэв, Николайэва шып лийын, тушман кашакым аралэн шогэныт, шкэштат нунылан полшэн шогэныт. Нинэ студэнт-шамычым комсомол радам гыч кожэн лукмо. Но нунын косашт альэ кодыныт. Комсомол комитэтын ончычсо сэкрэтарьжэ Голубкина А. калык тушманын пашаштым лэвэдын шогэн. Комсомолка Стэпанова калык тушман Чэмэковын шакшэ пашажым чараш луктэш лӱдын.

„У куат“ колхоз прэдсэдатэль комсомолэц Иванов П. И. колхозым пытарашлан 15 озанлыкым погэн хуторыш илаш кайаш организоватлэн. Иванов П. колхозын 50 копна шудыжым шӱйыктэн. Буржуазнэ националист Чавайн дэнэ пырльа йӱын, туддэч ойым налэдэн илэн.

Кожлайэр йал совэт прэдсэдатэль, йӱшӧ комсомолэц Иванов А. 1934 ий гыч члэн взносым тӱлэн огыл, комсомол билэтшымат йомдарэн. Иал совэтыштэ йатыр врэдитэльствым ыштылын. Комсомол органым пужэн сайлымэ годым „пэрвой“ комсомолэцла участвоватлэн. А райкомол пашайэнг Бурнайэва члэн билэт йоддэ тудым погынымашыш пуртэн.

„Лэнин-Сола“ колхозышто Кучэров А. шиймэ годым врэдитэльствым ышташлан машина шэстэрньым пудыртылын. Тудын ойжо почэш оптымо 5 каван шудо шӱйын. Моло тӱрлӧ шуко врэдитэльствым ыштэн.

Кожлайэр пэлэ кыдалаш школышто туныктышо Подбойкин антисовэтский мутым ойлышт коштын, Троцкийым моктэн.

Комсомолэц - шамыч калык тушманын пашаштым лӱддэ тӱжвакэ луктыт.

Райзо вуйлатышэ комсомолэц Краснов врэдитэльствэ ыштымаштэ вигак полшэн шогэн. Бэспэчность, ротозэй, сокыр улмыжлан лийын, врэдитэль Швальов, Пэтров, моло - шамычлан пэш отвэтствэннэ пашам ӱшанэн пуэн. А нунышт врэдитлэн ыштэныт. Апробационный актым кучымыжэ дэнэ сортовой дэн тыгай урлыкашым варкалэныт. Тидэ пашам комсомолэц Краснов ужын „кэртдымэ“ лийын.

Пэрвой май пайрэм годым Изи-Корамас НСШ дирэктор комсомолэц Галкин калык тушман Чавайн дэнэ йӱын кийэн,торжэствэннэ засэданьым кӱрлын.

Морко кыдалаш школышто кызытат комсомол паша томам кайа. Тунэмшэ-шамыч коклаштэ воспитатэльнэ пашам начар шындымэ.

ВЛКСМ ЦК IV Плэнумын ончыктымыжо почэш райкомоллан, тугак комсомолэц-шамычлан комсомол организацылаштэ тушманым йӧршын эрыкташ задачым шындымэ.

Волков С.

Врид. отв. редактора—
Т. И. ИВАНОВА.

Увэртымаш

1937 ий 1 октябрь гыч Н. Бабушкина лӱм. аэроклуб производство дэч кӱрылтдэ туныктымо пилот школыш чэрэтан наборым эртара.

Тунэмаш налмэ условий:

1. Пилот школыш 17 ий гыч 23 ийаш мартэ, 7 классым тунэм пытарышэ, физичэски таза да утларакшэ ВЛКСМ члэныштэ шогышо-шамыч налалтыт.

2. Пилот школыш пураш шонышо-шамыч Аэроклубыш письмэннэ йодмаш пэлэн тыгай документым пуат:
   а) социальнэ имущэствэннэ положэньэ дэн происхождэньэ справкэ,
   б) образованьэ нэргэн удостовэрэньэ,
   в) тазалык нэргэн врач дэч справкэ,
   г) шочмо ий нэргэн ӱшандармаш,
   д) паша ыштымэ вэр гыч служэбнэ характэристикэ, ВКП(б) дэн ВЛКСМ члэныштэ шогышо-шамычлан ВКП(б) райком, горком альэ ВЛКСМ райком, горком дэч обязатэльнэ характэристикэ,
   е) кок фотокарточко.

3. Йодмаш 25 октябрь мартэ налалтэш.

Заньатий 10 нойабрь гыч тӱналэш.
Аэроклуб адрэс:
Йошкар-Ола, Совэт урам 27 №-ан пӧрт. Аэроклуб правлэньэ.

Упол. Марлита А-376 Тираж 2860 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктыштэ М. К